

ФІНАНСИ ТА ГРОШОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВІ

Кириченко С.О.

ст. викладач НТУУ «КПІ»

РОЛЬ КОНТРОЛІНГУ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Процес контролінгу є важливою складовою для забезпечення взаємоузгодженості та єдності усіх елементів системи управління на підприємстві. Незважаючи на те, що існують різні погляди щодо тлумачення сутності контролінгу, незмінною залишається його роль у забезпеченні конкурентоспроможності фірми на ринку через ряд переваг, які створюються в результаті впровадження даного відділу чи служби на підприємстві.

Ключові слова: контролінг, система управління, контроль, переваги контролінгу, довгострокова перспектива, стратегічне управління, система «директ-костингу».

Вступ. Сьогодні в умовах становлення та розвитку ринкової економіки в Україні процес ведення бізнесу та утримання конкурентоспроможності фірми постійно ускладнюється. Це, в свою чергу, вимагає не тільки введення постійних змін та покращень в стратегію управління на підприємстві, а й розробку ефективних заходів та методів прогнозування шляхів розвитку компанії та організації системи оперативного реагування на виникнення нових загроз та можливостей. Створення ефективної системи управління на підприємстві є важливою передумовою для досягнення першочергової мети діяльності підприємства – забезпечення оптимального рівня прибутку. Важлива роль у вирішенні даної задачі покладається на систему контролінгу на підприємстві, яка має забезпечити координацію усіх складових елементів в механізмі процесу управління в компанії: планування, контроль, управління персоналом, взаємозв'язок та узгодженість роботи усіх ланок організаційної структури. Саме тому актуальним є дослідження та визначення ролі контролінгу в процесі управління на підприємстві.

Контролінг визначають як новітню систему здійснення ефективного управління підприємством для забезпечення його розвитку на довгострокову перспективу шляхом систематичного урегулювання витрат і результатів його діяльності [5, 6]. Дана концепція є достатньо новою, проте її ефективність та дієвість вже була підтверджена значною кількістю наукових досліджень таких вчених, як Р.Задорожний [3], О.Троян [6], М.Білуха, Л.Сухарева, Е.Попченко [5], Р.Манн, Е.Майєр [4]. Проте значна кількість науковців дає достатньо різні тлумачення сутності та змісту даного поняття. Усе це вказує

на актуальність дослідження та аналізу системи контролю в механізмі управління підприємством

Постановка задачі. Метою даної статті є визначення особливостей, функцій, основних етапів проведення, а також переваг, які отримує компанія від впровадження контролю. Для цього необхідно здійснити ряд таких завдань:

- Розглянути процес зародження системи контролю;
- Визначити його особливості та відмінності;
- Охарактеризувати основні функції;
- Визначити етапи його проведення;
- Узагальнити переваги, які дає система контролю на підприємстві.

Теоретичною та методологічною базою даної статті є фундаментальні положення теорії економіки, наукові дослідження та доробки вітчизняних та зарубіжних учених. Для досягнення визначеної мети було застосовано загальнонаукові та спеціальні економічні методи, такі як метод аналізу та синтезу, логіко-теоретичного узагальнення, об'єктивності, порівняльно-економічного аналізу, системності та ряд інших.

Результати дослідження. Контроль як наука виник достатньо давно. Підтвердженням цього є факт існування при королівських дворах Англії та Франції «контролерів» – спеціалістів із контролю, які займалися веденням та контролем усіх фінансових документів, пов'язаних із надходженням а витратою грошових коштів. Однак вже в сучасному варіанті ідеї контролю були розвинуті вже тоді, коли промислове виробництво ускладнилось настільки, що вимагало нових методів здійснення управління діяльністю. До основних передумов створення та активного розвитку концепції контролю відносять такі:

- Ускладнення процесів та форм фінансування на підприємствах;
- Швидкий розвиток та поява нових технологій
- Диверсифікація виробництва;
- Постійна зміна середовища функціонування компанії;
- Значний потік різної за змістом та характером інформації, а також ряд інших факторів.

Так, вперше дана концепція була реалізована на підприємствах США. У 1778 році було утворено окреме відомство під назвою «Controller, Auditor, Treasurer and six Commissioners of Accounts», яке здійснювала контроль та управління за використання коштів держави. Пізніше у 1880 році вперше було запроваджено посаду контролера на підприємстві «Atchison Topeka and Santa Fe Railway System». Однак до початку 30-х років дана концепція подальшого розвитку не отримала і була фактично забута. Проте вже після економічної кризи 1929-1932 років підприємства почали активно шукати способи для відновлення, стабілізації та зростання власної позиції на ринку. Для вирішення даної проблеми починають знову повертатися до активного використання та розвитку процесу контролю. Спочатку він включав лише механізм розрахунку кошторису витрат та складання бюджету, але вже

згодом доповнюється орієнтацією та направленістю на стратегічне планування та прогнозування розвитку компанії [1, 2].

Контролінг – це система саме ефективного управління діяльністю підприємства. Важливою його особливістю є направленість на майбутнє. Так, дуже часто поєднують поняття «контролю» і «контролінгу». Проте контроль лише аналізує, порівнює досягнуті результати з тими, що були в минулому, з метою виявлення проблем, прорахунків, а контролінг є таким управлінням розвитком підприємства, що спрямоване на довгострокову перспективу і характеризується виявленням проблем, прорахунків з метою недопущення їх у майбутньому. Іншою специфікою даного процесу є система визначення витрат, яка заснована на принципі «директ-костингу». Так, при визначенні витрат важливо не лише вказати фактичні витрати та їх відхилення від запланованих чи за попередній період, а й здійснити встановлення ставок покриття затрат на організації груп 1 (витрати на підготовку до виробництва) і 2 (загальні витрати господарської діяльності). Проведення такого групування потребує, в свою чергу, значних змін в прийнятій системі нормування та одліку витрат на підприємстві [2]. Вкінці для процесу контролінгу важливим є визначення не лише прибутку від реалізації, а всього балансового прибутку, який включає також позареалізаційні витрати, які важливі для оцінки роботи підприємства.

Загалом концепцію контролінгу можна відобразити у вигляді стрижня, навколо якого поєднуються усі найважливіші елементи по координації та управлінню діяльністю підприємства (рис. 1).

До головних функцій контролінгу відносять наступні:

– сервісну функцію, яка полягає у забезпеченні інформаційного обслуговування, наданні потрібної інформації для здійснення подальшої діяльності з управління компанією

– управлінську, яка полягає у розробці методології прийняття рішень, координації їх реалізації для досягнення запланованої мети компанії.

Проте додатково контролінг може виконувати таку функцію як проведення внутрішнього контролю на підприємстві, зокрема:

- аналіз фінансових потоків та джерел їх надходження/випуття;
- контроль за рівнем рентабельності випуску та збуту продукції;
- забезпечення отримання максимального доходу та інші [1].

Тож важлива роль контролінгу полягає у забезпеченні реалізації таких функцій управління підприємством, як контроль, планування, утворення інформаційного середовища тощо [1].

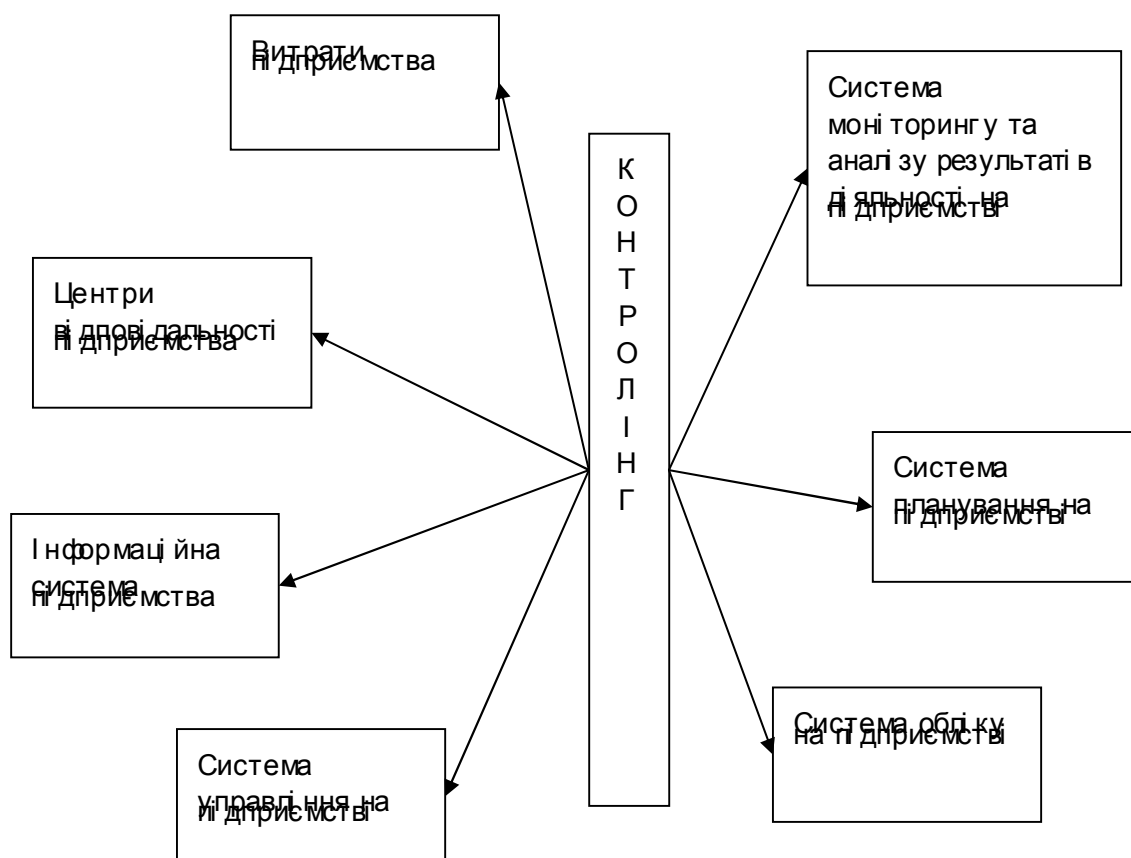

Рис. 1. Система контролю на підприємстві

Загалом основними етапами контролю є наступні:

1. Визначення та оцінка реального стану підприємства в порівнянні з минулими роками діяльності.

2. Оцінка встановлених завдань підприємства, реальність досягнення мети, відповідність стратегії розвитку компанії досягнутим результатам за минулі роки.

3. Залучення до постійного процесу вивчення та аналізу необхідної інформації для прийняття адекватних управлінських рішень на перспективу.

4. Проведення детального планування діяльності компанії на майбутнє. Важливим є встановлення кількісних особливостей мети, зв'язку між планом і метою, а також реалістичності виконання плану.

5. Постійне контролювання роботи компанії, зіставлення цілей з досягнутими результатами з метою вчасного усунення можливих відхилень через систему аналізу відхилень [2, 3].

Таким чином, контроль забезпечує значну кількість переваг в процесі управління підприємством, серед яких найважливішими є наступні:

– Дозволяє здійснити найбільш повний аналіз та розробку прогнозу діяльності компанії через систему постійного інформаційного обслуговування на підприємстві;

– Забезпечує розробку плану прийняття рішень з урахуванням змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища;

- Охоплює як оперативне, так і стратегічне планування разом
- Створює надійний базис для утримання конкурентоспроможності підприємства завдяки адаптації до швидкої та постійної зміни на ринку на довгостроковий розвиток.

Тож контролінг забезпечує аналітичну, методичну, інформаційну, координаційну діяльність підприємства на довгострокову перспективу із направленістю на постійний розвиток та зростання. Саме цим і пояснюється необхідність та доцільність введення та розвитку служби контролінгу на підприємствах України.

Висновки. До положень наукової новизни статті можна віднести формування головних засад щодо визначення ролі контролінгу в процесі проведення діяльності з управління на підприємстві, його основних функцій, що вказують на беззаперечну важливість у використанні даного інструменту. Відповідно до цього було сформовано ряд переваг, які підприємство зможе отримати від впровадження концепції контролінгу у довгостроковій перспективі зростання та лідерства на ринку в умовах конкурентної боротьби.

Отже, контролінг є одним із найсучасніших та найефективніших способів управління розвитком компанії, орієнтованим на довгострокову перспективу. Він також забезпечує координацію усіх складових елементів в механізмі процесу управління в компанії: планування, контроль, управління персоналом, взаємозв'язок та узгодженість роботи усіх ланок організаційної структури. Його характерними особливостями є орієнтацію на майбутній розвиток, аналіз витрат за системою «директ-костингу», визначення балансового прибутку для оцінки результатів діяльності. Впровадження служби контролінгу дозволить компанії провести аналіз діяльності за минулі періоди із врахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх факторів та здійснити стратегічне планування на основі достовірної інформаційної бази. Тож використання даної системи на підприємствах України дозволить суттєво підвищити конкурентні позиції вітчизняних підприємств на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Давидович І.Є. Контролінг / І.Є. Давидович – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
2. Деменіна О.М., Ретроспективний та перспективний аспект концепцій контролінгу / О.М. Деменіна // Маркетинг в Україні. – 2002. – № 4(14). – 55-58 с.
3. Задорожний Р.П. Контролінг, як концепція управління фінансово-господарською діяльністю підприємства / Р.П. Задорожний // Вісник КІБІТ. – 2010. – №1. – 46-56 с.
4. Манн Р. Контролінг для починаючих. Система управління прибутком / Р. Манн, Э. Майер – М.: Изд-во «Финансы и статистика», 2004. – 301 с.
5. Попченко Е.Л. Бизнес – контролінг / Е.Л. Попченко, Н.Б. Ермаков – М.: Альфа-Пресс, 2006. – 288 с.
6. Троян О.В. Механізм контролінгу в системі управління промисловим підприємством / О.В. Троян // Держава та регіони. Серія: економіка і підприємство. – 2009. – №1. – 218-222 с.

Кириченко С.А.

ст. преподаватель НТУУ «КПІ»

РОЛЬ КОНТРОЛЛИНГА В СИСТЕМЕ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ПРЕДПРИЯТИЯ

Процесс контроллинга является важной составляющей для обеспечения взаимосогласованности и единства всех элементов системы управления на предприятии. Несмотря на то, что существуют разные взгляды относительно толкования сущности контроллинга, неизменной остается его роль в обеспечении конкурентоспособности фирмы на рынке через ряд преимуществ, которые создаются в результате внедрения данного отдела или службы на предприятии.

Ключевые слова: контролинг, система управления, контроль, преимущества контроллинга, долгосрочная перспектива стратегического управления, система «директ-костинг».

Kirichenko S.A.

THE ROLE OF CONTROLLING IN THE SYSTEM OF PROVIDING THE EFFECTIVE MANAGEMENT STRUCTURE OF ENTERPRISE'S DEVELOPMENT

The process of controlling is an important component to ensure coherence and unity of all elements of the enterprise. Despite the fact that there are different views on the interpretation of the essence of controlling the same is the role of it in ensuring the competitiveness of firms in the market through a number of advantages that are created as a result of this department or service in the enterprise.

Keywords: controlling, system management, monitoring, controlling benefits, long-term strategic management system «direct costing».

Погребняк А.Ю.

асистент ФММ НТУУ «КПІ»

Волошин О.О.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВОГО РИНКУ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНІСТЬ В УКРАЇНІ

У даній статті проаналізовані засоби регулювання грошового ринку та їх ефективність в Україні, проведено аналіз грошового ринку в Україні, висвітлено проблеми функціонування та розроблено рекомендації щодо розвитку та регулюванню грошового ринку в Україні.